

Szanowni Państwo,

Jest nam niezmiernie miło poinformować, że zgodnie z komunikatem MNiSW z dnia 17 grudnia 2013 roku, liczba punktów za publikację pracy w czasopiśmie *Pielęgniarstwo XXI wieku* wynosi 4! Czasopismo jest także indeksowane w bazie *Index Copernicus* z punktacją 4,12.

To duży sukces, na który złożyła się praca wielu osób. Pragniemy przede wszystkim serdecznie podziękować wszystkim recenzentom, którzy społecznie zadbali o to, aby nadesłane do publikacji manuskrypty spełniały kryteria prac naukowych. Dziękujemy również całemu zespołowi redakcyjnemu czasopisma oraz pracownikom wydawnictwa Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, które od 2010 roku je wydaje. Szczególne podziękowania składamy wszystkim autorom, którzy przesłali swoje prace do naszego pisma chcąc na jego łamach podzielić się wynikami prowadzonych badań naukowych. Dziękujemy także Państwu – czytelnikom i prenumeratorom czasopisma; pielęgniarkom, położnym oraz innym przedstawicielom nauk o zdrowiu – wspólnymi wysiłkami przyczyniamy się do urzeczywistnienia idei *evidence based nursing practice* (EBNP), praktyki pielęgniarskiej opartej na wiarygodnych wynikach badań naukowych.

Na ocenę czasopisma i przyznanie punktacji według kryteriów MNiSW składa się wiele elementów. Jednym z nich jest publikowanie artykułów w językach kongresowych np. w języku angielskim. Serdecznie zapraszamy autorów do nadsyłania prac w tym języku. Zwiększy to szanse dotarcia z wynikami prowadzonych przez rodzimych autorów badań do środowiska pielęgniarek spoza kraju, jak również zachęci koleżanki i kolegów z zagranicy do tego, aby rozważyć czasopismo *Pielęgniarstwo XXI wieku* jako miejsca druku swoich prac.

Jesteśmy przekonani, że wzrost punktacji za artykuły publikowane w naszym piśmie spowoduje jeszcze większe zainteresowanie zarówno publikowaniem, jak i czytaniem prac drukowanych na jego łamach.

W imieniu zespołu redakcyjnego
Beata Dobrowolska
Sekretarz Redakcji

Redaktor Naczelny

Irena Wrońska – Uniwersytet Medyczny w Lublinie (Polska)

Zastępca Redaktora Naczelnego

Danuta Zarzycka – Uniwersytet Medyczny w Lublinie (Polska)

Sekretarze Redakcji

Beata Dobrowolska – Uniwersytet Medyczny w Lublinie (Polska)

Edyta Religa-Szuraj – Uniwersytet Medyczny w Lublinie (Polska)

Redakcja tekstów w języku angielskim

Agnieszka Wrońska – Uniwersytet Medyczny w Lublinie (Polska)

Opracowanie redakcyjne i korekta

Beata Dobrowolska – Uniwersytet Medyczny w Lublinie (Polska)

Edyta Religa-Szuraj – Uniwersytet Medyczny w Lublinie (Polska)

Maria Grudzińska (korekta języka angielskiego) – Uniwersytet Medyczny w Lublinie (Polska)

Komitet Redakcyjny

Verena Tschudin – Londyn (Wielka Brytania)

Marry E. Duffy – Salt Lake City (Stany Zjednoczone)

Sigridur Halldorsdottir – Reykjavik (Islandia)

Elvi Walldal – Göteborg (Szwecja)

Majda Pajnikihar – Maribor (Słowenia)

Cyprian Rogowski – Wahlsburg (Niemcy)

Antigoni Hatzopulu – Kavalá (Grecja)

Tony Butterworth – Lincoln (Wielka Brytania)

Christine Jackson – Lincoln (Wielka Brytania)

Laura Serrant-Green – Wolverhampton (Wielka Brytania)

Árún Sigurðardóttir – Akureyri (Islandia)

Alvisa Palese – Udine (Włochy)

Dianne Cooney-Miner – Nowy Jork (Stany Zjednoczone)

John SG Wells – Waterford (Irlandia)

Tomasz Opala – Poznań (Polska)

Teresa B. Kulik – Lublin (Polska)

Kornelia Kędziora-Kornatowska – Bydgoszcz (Polska)

Janusz Mariański – Lublin (Polska)

Elżbieta Krajewska-Kułąk – Białystok (Polska)

Piotr Małkowski – Warszawa (Polska)

Zdzisław Wójcik – Warszawa (Polska)

Maria Kózka – Kraków (Polska)

Helena Lenartowicz – Kraków (Polska)

Danuta Dyk – Poznań (Polska)

Anna Ksykiewicz-Dorota – Lublin (Polska)

Anna Abramczyk – Wrocław (Polska)

Celina Łepecka-Klusek – Lublin (Polska)

Bogusław Block – Lublin (Polska)

Fotografia na okładce autorstwa Wojciecha Lembryka.

Wydawca i Prenumerata

Wydawnictwo Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

ul. Chodźki 1, 20-093 Lublin

tel./fax: (81) 742-37-62

Skład

Marcin Kowalik – Wydawnictwo Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

Druk

„Ars Nova” Michał Piotrowski

ul. Tadeusza Kościuszki 101A lok. 1

61-717 Poznań

Adres Redakcji

Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa

Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu

Uniwersytet Medyczny w Lublinie

ul. Staszica 4-6, 20-081 Lublin

tel. +48 (81) 448-68-00, fax +48 (81) 448-68-01

e-mail: redakcja.pielęgniarstwoxxi@gmail.com

Spis treści

PRACE ORYGINALNE

Original Papers

- **Nowe metody oceny umiejętności praktycznych studentów pielęgniarstwa..... 5**
New methods for the assessment of practical skills of nursing students
Alicja Kamińska, Anna Majda, Beata Ogórek-Tęcza, Jadwiga Radwańska
- **Ocena wiedzy pacjentów zgłaszających się na badania analityczne – doniesienia wstępne 11**
Assessment of knowledge of patients referring to laboratory tests - preliminary reports
Monika Stańda-Nowakowska, Patrycja Zurzycka, Iwona Repka
- **Sposób żywienia i umiejscowienie kontroli zdrowia w grupie studentów medycyny 17**
Eating habits and the health locus of control among students of medicine
Honorata Piasecka, Grzegorz Nowicki, Barbara Ślusarska

PRACE POGLĄDOWE

Theoretical Papers

- **Standard opieki nad noworodkiem z alkoholowym zespołem płodowym (FAS) podczas pobytu w szpitalu: projekt23**
Care standards of neonates born with Fetal Alcohol Syndrome (FAS) during hospitalization: project
Klaudia Pałucka, Justyna Pakuła, Celina Łepecka-Klusek, Anna B. Pilewska-Kozak, Agnieszka Bałanda-Bałdyga
- **Metody monitorowania bólu u noworodków i niemowląt29**
Methods of assessing pain in newborns and infants
Ilona Rozalska-Walaszek, Anna Aftyka
- **Etyczne i prawne aspekty pracy pielęgniarki dotyczącej osób niepełnosprawnych w świetle konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych35**
The ethical and legal aspects of nurse's work related to disabled people in light of United Nations Organisation Convention and the rights of disabled people
Katarzyna Studnicka
- **Błędy medyczne w praktyce lekarskiej i pielęgniarzkiej – definicja, klasyfikacja, przyczyny, odpowiedzialność.....43**
Medical errors in medical and nursing practice - definition, classification, causes, responsibility
Edyta Medak, Anna Aftyka, Ilona Rozalska-Walaszek
- **Wizerunek zawodowy pielęgniarki i jego determinanty47**
Professional image of nurse and its determinants
Ewelina Kojder, Danuta Zarzycka

PRACE KAZUISTYCZNE

Case Study

- **Pielęgnowanie i rehabilitacja pacjenta z uszkodzeniem rdzenia kręgowego w odcinku szyjnym na podstawie studium przypadku53**
Nursing and rehabilitation of the patient with the cervical spine injury. Case study
Małgorzata Kołpa, Aneta Grochowska

RECENZJE, OMÓWIENIA

Reviews and Reports

- **Położne o Evidence-based Midwifery Practice – sprawozdanie ze spotkania59**
Midwives of Evidence-based Midwifery Practice – a report from the meeting
Jarosława Belowska, Mariusz Panczyk, Joanna Gotlib

Położne o Evidence-based Midwifery Practice – sprawozdanie ze spotkania

Methods of assessment of postoperative pain in children with impaired cognitive functioning

Jarosława Belowska, Mariusz Panczyk, Joanna Gotlib

Zakład Dydaktyki i Efektów Kształcenia, Wydział Nauki o Zdrowiu, Warszawski Uniwersytet Medyczny

AUTOR DO KORESPONDENCJI:

Jarosława Belowska

Zakład Dydaktyki i Efektów Kształcenia Wydziału Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego
ul. Żwirki i Wigury 81, 02-091 Warszawa,
tel./fax: (22) 57 20 490, (22) 57 20 491
e-mail: jaroslawa.belowska@wum.edu.pl

W ramach podnoszenia jakości kształcenia, wzbogacania oferty i urozmaicenia formy zajęć dydaktycznych dla studentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, w dniu 2 marca 2014 r. (niedziela) w Centrum Biblioteczno-Informacyjnym przeprowadzono zogniskowany wywiad grupowy tzw. fokus (*focus group interview*) dotyczący opinii badanej grupy położnych na temat możliwości, chęci, motywacji i umiejętności wykorzystywania wyników najnowszych badań naukowych w codziennej, klinicznej praktyce położniczej.

Wykorzystywanie aktualnych wyników badań naukowych przez pracowników ochrony zdrowia: lekarzy, pielęgniarki czy położne w ich codziennej praktyce klinicznej jest konieczne do zapewnienia efektywnej, bezpiecznej oraz spełniającej najwyższe standardy jakości opieki nad pacjentką.

Spotkanie odbyło się w ramach zajęć seminaryjnych z przedmiotu „Badania naukowe w położnictwie”. Udział w spotkaniu wzięło 58 studentek I roku niestacjonarnych studiów I stopnia (studiów pomostowych) na kierunku Położnictwo: średnia wieku badanej grupy 44,34 lata (min. 36, maks. 55), średni staż pracy w zawodzie 19,92 lat (min. 5, maks. 32). Większość badanych pracowała w sektorze publicznym, największa grupa osób podejmowała pracę w ramach pełnego etatu w szpitalu miejskim na stanowisku starszej położnej.

Spotkanie poprowadzone zostało przez pracowników naukowo-dydaktycznych Zakładu Dydaktyki i Efektów Kształcenia Wydziału Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego: dr hab. Joannę Gotlib oraz mgr Jarosławę Belowską.

Było to drugie w kolejności, jak dotąd, spotkanie łączące przekaz treści dydaktycznych z jednoczesnym badaniem jakościowym w formie wywiadu focusowego. Pierwsze takie spotkanie dotyczyło studentek studiów pomostowych na kierunku pielęgniarstwo i zostało opisane w odrębnym artykule.

Celem spotkania było poznanie opinii studentek położnictwa na temat możliwości wykorzystania wyników najnowszych badań naukowych w codziennej praktyce klinicznej oraz chęci, motywacji i umiejętności ich wykorzystania w tej praktyce.

Na podstawie analizy polskiego i światowego piśmiennictwa naukowego podejmującego problematykę *Evidence-based Medicine* i *Evidence-based Midwifery Practice* wybrano najważniejsze zagadnienia, które zapisano w formie scenariusza wywiadu ustrukturyzowanego.

Podczas spotkania omawiano m.in. takie zagadnienia jak:

1. Znajomość definicji i znaczenia terminu *Evidence-based Medicine* (EBM) i *Evidence-based Midwifery Practice* (EBMP)
2. Znajomość definicji i kryteriów dowodu naukowego
3. Częstość korzystania z polskiej/światowej literatury naukowej dla położnych, znajomość czasopism naukowych i branżowych
4. Znajomość źródeł pozyskiwania dowodów naukowych
5. Umiejętność oceny danych naukowych pod kątem ich wiarygodności oraz opinie badanej grupy, kto i kiedy powinien nauczyć studentów takich umiejętności
6. Możliwość zastosowania *Evidence-based Midwifery Practice* w miejscu pracy
7. Stosunek kadry zarządzającej wobec kształcenia ustawicznego położnych
8. Opinie badanej grupy na temat wad i zalet EBMP w praktykowaniu zawodu położnej
9. Możliwość podniesienia jakości opieki nad pacjentką i bezpieczeństwa pracy personelu medycznego poprzez zastosowanie EBMP w miejscu pracy.

Prowadzona podczas spotkania dyskusja pokazała, że poziom wiedzy w badanej grupie na temat *Evidence-based Midwifery Practice* oraz możliwości wykorzystania wyników badań naukowych w praktyce położniczej był zadowalający. Położne biorące udział w badaniu potrafiły prawidłowo zdefiniować skróty EBM i EBMP,

znały ich znaczenie i polskojęzyczne ich rozwinięcia, które podały jako Medycyna oparta na badaniach naukowych, na dowodach. Bardzo licznie wymienione zostały polskie czasopisma naukowe z obszaru położnictwa, które położne znają i czytają. Najczęściej wskazywanymi czasopismami były: *Magazyn Pielęgniarki i Położnej*, *Medycyna Praktyczna*, *Ginekologia po Dyplomie*, *Położna. Nauka i Praktyka*, *Położna Środowiskowa*, *Klinika Pediatryczna*. Bardzo duża grupa położnych, biorących udział w badaniu, sprzeciwiła się wobec poprawności i zasadności rekomendacji wykorzystywanych w codziennej praktyce klinicznej. Nabycie i przysposobienie wiedzy dotyczącej krytycznej analizy artykułów naukowych oraz poznania nowych technik i zasad przeprowadzania takowych analiz zaowocowałyby uzupełnieniem brakujących umiejętności w poszukiwaniu fachowej literatury medycznej, nauczaniem się umiejętności krytycznej analizy piśmiennictwa, a w konsekwencji możliwością wpłynięcia na zmiany wobec obowiązujących rekomendacji medycznych, z którymi położne nie zgadzają się w znaczącym stopniu.

Położne chętnie deklarują podjęcie i swój udział w badaniach naukowych, jednak czynnikami ograniczającymi te działania jest brak niezbędnego doświadczenia, czasu i przygotowania merytorycznego. Kluczowym elementem wymienionym przez badaną grupę w trakcie dyskusji jest konieczność posiadania odpowiedniej wiedzy i wykształcenia w danym zakresie, aby być wiarygodnym i postrzeganym jako partner, badaczem zespołu interdyscyplinarnego.

Tematyka EBM i EBMP oraz rodzaj przeprowadzonych zajęć, jak uznały położne, jest dla nich niezwykle cennym źródłem wiedzy dotyczącej badań naukowych oraz kryteriów oceny ich wiarygodności i zasadności. Ich zdaniem wykorzystywanie najnowszych badań naukowych i podejmowanie innowatorskich działań i nowoczesnych procedur o udowodnionej skuteczności w codziennej praktyce

klinicznej może przekładać się na poprawę jakości i komfortu świadczonych usług medycznych, zmniejszenie kosztów, zwiększenie wewnętrznej satysfakcji oraz poczucia bezpieczeństwa. Poszerzenie wiedzy w tym zakresie mogłoby przyczynić się do popularyzacji relacji partnerskich położna – lekarz, a także zmiany statusu zawodu i wzrostu jego prestiżu. Badana grupa zadeklarowała chęć udziału w zajęciach dydaktycznych na temat problematyki *Evidence-based Midwifery Practice*, należy więc rozważyć wprowadzenie tej tematyki do programu studiów na kierunku Położnictwo.

Kształcenie studentów położnictwa w takiej uczelni jak Warszawski Uniwersytet Medyczny, posiadającej długoletnią tradycję prowadzenia badań naukowych i wdrażania ich wyników do praktyki klinicznej, powinno w większym niż dotychczas stopniu kłaść nacisk na kształcenie w zakresie metodologii prowadzenia badań naukowych, krytycznej analizy ich wyników czy umiejętności krytycznego czytania tekstów naukowych, czyli wszystkich elementów *Evidence-based Midwifery Practice*.

W praktyce zawodowej położnych, zgodnie ze światowymi tendencjami, kładzie się coraz większy nacisk na wykorzystywanie wyników badań naukowych, co ma korzystnie wpłynąć nie tylko na bezpieczeństwo pacjenta, personelu medycznego, czy skuteczność wykonywanych procedur medycznych, lecz również na ich efektywność finansową.

Opisywane spotkanie z grupą pracujących w zawodzie studentek Położnictwa stanowiło badanie pilotażowe, które kontynuowane będzie w formie zogniskowanego wywiadu grupowego prowadzonego w innych grupach specjalistów ochrony zdrowia. Wszystkich zainteresowanych tematyką *Evidence-based Medicine* oraz *Evidence-based Midwifery Practice* pracowników i studentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego zapraszamy do współpracy.